

İSLAM TARİHİ

İslamiyet Öncesi Genel Durum

H. Muhammed 571 yılında Mekke'de dünyaya geldi. Bu dönemde Arap Yarımadası'nda birliği sağlayan güçlü bir devlet yoktu.

Arap toplumu, çöllerde göçebe bir hayat süren *bedeviler*, köyler ve şehirlerde yerleşik bir yaşam tarzına sahip *medeni* denilen insanlardan oluşmaktaydı.

İslamiyet'ten önce Arap Yarımadası'nda *Cahiliye Dönemi* diye adlandırılan bir dönem yaşanıyordu. *Cahiliye Dönemi* H. Muhammed'e ilk vahiy gelmeden önceki İslam ile tanışmamış Arap toplumunun yaşadığı döneme denir

İslamiyet öncesinde Arap yarımadasında sosyal sınıflar bulunmakta idi. *Hürler*, *mevaliler ve köleler* olmak üzere üç sosyal sınıfa ayrılmıştı. Hürler tüm haklara sahipti, hakka sahip olmayan köle ve cariyeler (kadın köleler) alınıp satılabilir, miras olarak bırakılabilir ve günlük işlerde çalıştırılabilirdi.

- Kadın hakları yok denecek kadar azdı.
- Kız çocukları diri diri toprağa gömülürdü.
- Kadınlara miras verilmezdi.

Araplar, haram aylar olarak kabul edilen zilkade, zilhicce, muharrem ve recep ayında savaş yapmazlardı. Bu aylarda yapılan savaşlara *Ficar Savaşları* denilirdi.

Arabistan genelinde inanış olarak Putperestlik hâkimdi.

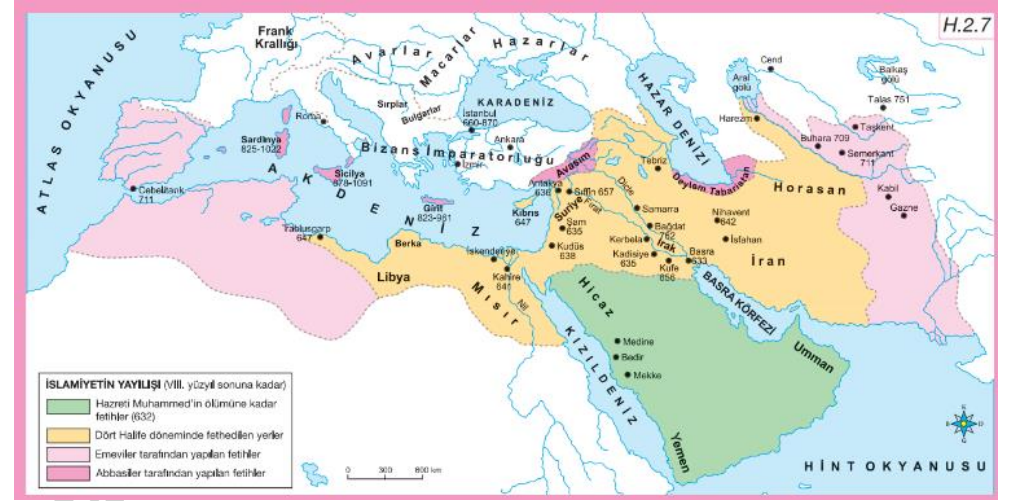
• Ukaz Panayırı

Günümüzdeki fuarlara benzeyen panayırlar, Arabistan ticaretinde önemli bir yer tutardı. 5-30 gün arasında süren bu panayırlar, genellikle savaşmanın yasak olduğu haram aylarda kurulurdu.

Panayırlarda edebî sohbetler yapılır, şairler en güzel şiirlerini buralarda okurdu. Bu şiirlerden beğenilenler Kâbe'nin duvarına asılırdı.

Aralarında H. Muhammed'in de bulunduğu Mekke'nin ileri gelenleri *Hilfu'l-Fudûl* (Erdemliler Topluluğu) adı verilen bir topluluk oluşturdu. Bu topluluk Mekke'de zulme uğramış mazlumlara yardım etme ve zalimlerle mücadele etme kararı aldı.

İslamiyet'in Doğuşu ve Yayılışı

Peygamber efendimiz 571 yılında Mekke'de doğdu.

Annesinin adı Amine, babasının adı Abdullah'tır.

25 yaşında H. Hatice ile evlendi.

Muhammed'e 610 yılında Allah tarafından Cebrail aracılığı ile ilk vahiy 40 yaşında iken *Hira* mağarasında gönderildi. Peygamberlik görevi başlamış oldu.

H. Muhammed'e peygamberlik geldikten sonra ona ilk inananlar

- H. Hatice,
- H. Ebubekir,
- H. Ali
- H. Zeyd oldu.

H. Peygamberin sohbetine katılıp ona inanan *sahabe* adı verilir.

Peygamber efendimiz doğruluğu ve dürüstlüğü nedeniyle *Muhammed-ül Emin* unvanını aldı.

H. Peygamber'in izniyle güvenli gördükleri yerlere hicretle yetinmişlerdir. H. Muhammed 621 yılında Medine'den gelen bazı kişiler ile Akabe denilen mevkide

görüşerek onları İslam'a davet etti. Medineliler İslam'ı kabul etti ve Hz. Peygamber'i koruyacaklarına dair **biat (söz)** ettiler. 621–622 yıllarında iki defa daha aynı yerde Medineliler ile görüşme yapılmış ve İslam tarihine bu görüşmeler, **Akabe Biatları** olarak geçmiştir.

622 yılına gelindiğinde Mekkeli müşrikler, İslamiyet'in yayılmasını engellemek için Hz. Muhammed'i öldürmeye karar verdi. Hz. Muhammed, yanına Hz. Ebu Bekir'i de alarak Medine'ye hicret etmiştir. İslam Tarihi'nde 622 yılında Mekke'den Medine'ye yapılan bu göç hareketine **Hicret** adı verilir.

Hz. Muhammed Müslüman, Yahudi ve Medinelî putperestleri bir araya getirerek **Medine Sözleşmesi'ni** yaptı.

MEKKELİLER İLE MÜSLÜMANLAR ARASINDA YAPILAN SAVAŞLAR

1. Bedir Savaşı (624): Mekkeli müşrikler ile Müslümanlar arasında yapılan ilk savaştır.

- Mekkelilerin Müslümanların mallarını yağmalaması üzerine başlamıştır.
- Yapılan savaşı Müslümanlar kazandı.
- Savaşın sonunda İslamiyet hızla yayıldı.
- Esir alınan Mekkeli müşrikler, on Müslümana okuma-yazma öğretmesi karşılığında serbest bırakıldı. (Eğitime verilen önem)

2. Uhud Savaşı (625): Mekkelilerin Bedir Savaşı'nın intikamını almak istedikleri için yapılmıştır. Yapılan savaşı Müslümanlar kaybetti.

3. Hendek Savaşı (627): Mekkeli müşriklerin Müslümanları son yok etme çabası olan Hendek Savaşı, ismini Medine'nin etrafına hendek kazılarak savunma yapılmasından almıştır. Yapılan savaşı Müslümanlar kazandı.

Mekke'den Medine'ye göç eden Müslümanlara **muhacir**, Hz. Muhammed'i ve muhacirleri yurtlarında barındırarak onlara büyük yardımlarda bulunan Medinelî Müslümanlara da **Ensar** denildi.

Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicretinden sonra gerçekleştirdiği ilk faaliyetlerden biri **Mescidi Nebevî'nin** inşasıdır. Hz. Muhammed'in de yapımında çalıştığı mescit, ensar ve muhacirlerin kaynaşması için iyi bir fırsat oldu.

Mescidin yanına öğrencilerin kalması ve eğitim görmeleri için odalar (suffe) yapıldı. Mescidin bazı odaları da yoksul muhacirler için ayrıldı.

Hudeybiye Antlaşması (628): 628 yılında Müslümanların Kâbe'yi ziyaret etmek istemesi üzerine Mekkeliler ile Müslümanlar arasında bir gerginlik yaşandı. Yapılan görüşmelerin ardından Hudeybiye Antlaşması ile sorun çözüldü. Bu antlaşma ile Mekkeliler, **Müslümanları bir devlet olarak resmen tanıdı.**

Hudeybiye Antlaşmasının Bazı Maddeleri:

- Müslümanlar o yıl Kebeyi ziyaret etmeyecekler ertesi yıl ziyaret edebilecekler.
- İki taraf arasında 10 yıl savaş yapılmayacak.

Mekke'nin Fethi (630): Mekkelilerin Hudeybiye Antlaşması'nın şartlarını bozmaları üzerine İslam ordusu 630 yılında Mekke'yi fethetti. Hz. Peygamber Kâbe'yi putlardan temizledi.

Veda Haccı/Hutbesi: Hz. Muhammed son haccında Müslümanlara Veda Hutbesi ile seslenmiştir. Bu hutbede Cahiliye adetlerinin kaldırıldığını açık bir şekilde söylemiştir. Veda Hutbesi'nden sonra vefat etmiştir (632).

DÖRT HALİFE DÖNEMİ (632-661)

İslam tarihinde Hz. Muhammed'in vefatından sonra Dört Halife Dönemi başlamıştır. Dört halife Müslümanların ileri gelenlerinin seçimiyle belirlenmiştir. Dört halife sırasıyla;

- 1. Hz. Ebubekir**
- 2. Hz. Ömer**
- 3. Hz. Osman**
- 4. Hz. Ali**

1. Hz. Ebubekir Dönemi (632-634)

- Yalancı peygamberler ile mücadele edildi.
- İç karışıklıklar bastırıldı.
- Kur'an-ı Kerim kitap haline getirildi.

2. Hz. Ömer Dönemi (634-644)

- En çok fetih yapılan dönemdir. Kudüs, Suriye-Filistin, İran bu dönemde fethedilmiştir.
- Siyasi, hukuki, sosyal alanda düzenlemeler yapılmıştır.
- Hicri takvim hazırlandı.
- Askeri posta teşkilatı hazırlandı.
- İktisadi Sistemi kuruldu.

3. Hz. Osman Dönemi (644-656)

- Fetihler devam etmiştir.
- İlk İslam donanması hazırlandı.
- Kıbrıs fethedildi.
- Kur'an-ı Kerim çoğaltıldı.
- İslam dünyasında ilk karışıklıklar başladı.

4. Hz. Ali Dönemi (656-661)

- Devletin merkezi Medine'den Kufe'ye taşınmıştır.
- İslam toplumunda iç savaşların çıktığı dönem olmuştur.
- Hz. Ali'nin şehit edilmesiyle Dört Halife Dönemi sona ermiştir.

Gaza (Gazve): Hz. Muhammed'in bizzat katıldığı savaşlara denir.

Seriye: Hz. Muhammed'in katılmadığı savaşlara denir.

EMEVİLER (661-750)

Hz. Ali'nin şehit edilmesinden sonra oğlu Hasan halife olarak kısa bir süre İslam topraklarının bir kısmını yönetti. Ancak Muaviye'nin güçlü bir ordu kurup geniş topraklara hükmetmesi pek çok Müslüman'ın onun halifeliğini kabul etmesine neden oldu. Hz. Hasan Müslümanlar arasında daha fazla kargaşa olmasını istemediğinden 661 yılında Muaviye'nin halifeliğini kabul etti. Böylece halifelik, Emevîlere geçmiş oldu.

Muaviye halifelik makamını **saltanat** şekline dönüştürdü.

Halifelik artık seçimle değil babadan oğula geçmeye başladı.

İstanbul kuşatılmış ancak alınamamıştır. Kerbela olayı yaşanmış Müslümanlar arasında ayrılıklar başlamıştır.

Emevîler Arap üstünlüğüne dayanan bir politika olan **Mevali politikasını** uygulamışlardır. Zamanla hanedan üyeleri arasında çıkan iktidar mücadeleleri ve uygulanan politikalardan memnun olmayan halkın isyanlarıyla Emevî Devleti zayıfladı ve Abbasilerin isyanıyla da yıkıldı.

ABBASİLER (750-1258)

Abbasiler 750 yılında Bağdat merkezli bir devlet kurdular.

Abbasi Devleti, **Harun Reşid** zamanında en parlak günlerini yaşamıştır. Bu dönemde ziraat, ticaret, bilim ve eğitim düzeyi artmış; Bağdat, Doğu'nun en büyük ve en önemli ekonomik merkezi hâline gelmiştir.

Mevali (ırkçı) politikasından vazgeçtiler. Daha **hoşgörülü, ılımlı** bir politika izlediler. Abbasiler, bütün olumsuzluklara rağmen siyasi yaşamını 1258 yılına kadar devam ettirdi. Bu tarihte Cengiz Han'ın torunu Hülagü, Bağdat şehrini işgal ederek Abbasi Devleti'ne son verdi.

Matematik ve astronomi alanında çalışmalar yapıldı. Bağdat'ta **Beytül Hikme** adında bir üniversite açıldı.

751 TALAS SAVAŞI

- Abbasiler, 751'de Talas Savaşı'nda **Türklerle** ittifak yaparak Çinlileri mağlup etti.
- Türklerin İslamiyet'e girmesi hızlandı.
- Abbasilerin uyguladığı eşitlik ve adalet politikası gereği Türklere devlet içinde görevler verildi.
- Abbasi halifeleri, Türklere önemli görevler vermelerinin yanında onlara çok güvendi. Türkler için Bağdat'ın kuzeyinde **Samarra** şehri kuruldu.
- Ayrıca sınır güvenliğini Türklerin sağlaması için de **"Avasım"** adlı sınır şehirlerini kurmuşlardır.